

НАПРЯМ 3. ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-261-9/12>

Бєліков І. О.,

*ад'юнкт кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту*

*Національного університету оборони України імені Івана
Черняхівського*

Науковий керівник: Ягунов В. В.,

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту*

*Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського*

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ

В педагогічному експерименті брали участь 26 курсантів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (далі – курсанти, респонденти), які водночас складають генеральну сукупність в Україні. А якщо вибірка порівняно не велика – не менше 5 осіб і не більше 50, то вона підлягає повному охопленню та суцільному діагностуванню. «Вибіркою називають сукупність досліджуваних, вибраних випадковим чином із генеральної сукупності, тобто вона за всіма характеристиками відповідає генеральній сукупності. Теоретичною основою вибіркового способу є теорія вірогідності і закон великих чисел» [2, с. 257]. Із урахуванням цієї особливості нашої вибірки був проведений послідовний педагогічний експеримент, який «...характеризується тим, що аналізу піддається одна і та ж група досліджуваних, яка одночасно є і контрольною (її первинний стан на констатувальному етапі), і експериментальною: її стан після формувального експерименту. Згодні з думкою науковців, що послідовний експеримент організовується в одній досліджуваній групі, в якій фіксується стан сформованості/розвиненості досліджуваного педагогічного явища за традиційною

системою і порівнюється ефективність нових педагогічних нововведень після їх впровадження як експериментального чинника на тій самій групі [3]. Отже, ще до початку експерименту чітко фіксуються всі контрольні, факторні і нейтральні характеристики предмета дослідження та його основні характеристики, які згодом будуть діагностуватися. Після цього змінюються факторні (експериментальні) характеристики групи та умови її функціонування, і після проведення формувального експерименту знову замірюється стан предмета дослідження за його контрольними характеристиками – компонентами та їх змістом.

Таким чином, у послідовному експерименті контрольна група відсутня. Одна і та ж група виступає в ньому як контрольна до введення експериментальних умов і як експериментальна після того, як експериментально реалізовані ці умови.

Після впровадження обґрунтованих нами педагогічних умов формування організаційної компетентності респондентів (підтримання та розвиток мотивації її формування у них; педагогічне моделювання її формування у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту ЗС України у ВВНЗ як її організаторів; забезпечення міжпредметних зв'язків у процесі формування їх організаційної компетентності; цілеспрямоване формування системи організаційних знань, навичок і вмінь як майбутніх організаторів фізичної підготовки та спорту за допомогою контекстних методів навчання (спекурс «Організаційна компетентність майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України») були встановлені динаміка сформованості кожного її компонента, а також встановлені відповідні кореляції між ними, тобто нами був проведений формувальний етап педагогічного експерименту. Діагностування його результатів здійснювалось за допомогою розробленого нами діагностувального інструментарію (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Методики діагностування сформованості компонентів організаційної компетентності у респондентів у процесі констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту

Компоненти організаційної компетентності	Критерії їх діагностування	Методи діагностування сформованості змісту компонентів організаційної компетентності
1	2	3
ціннісно-мотиваційний	ціннісно-мотиваційний	методика С. Бубнова «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості»; методика К. Замфір у модифікації А. Реана «Мотивація професійної діяльності»;

Закінчення таблиці 1

1	2	3
знаннієвий	когнітивний	авторські тести-опитувальники;
управлінський	організаційно-діяльнісний	вирішення квазіуправлінських практичних організаційних завдань (ситуацій), які є авторськими;
менеджерський	менеджерський	авторська методика діагностування майбутніх офіцерів як менеджерів у сфері фізичної підготовки та спорту в військових частинах;
контрольно-корегувальний	індивідуально-психічний	методика діагностування комунікативних та організаційних здатностей (за В. Синявським і Б. Федоришиним); тест «Схильність до лідерства»; авторський тест на визначення рівнів фізичної підготовленості респондентів за вимогами та нормативами згідно зі наказом Міністра оборони України № 225 від 05.08.2021 року;
рефлексивно-оцінний	суб'єктний	методика А. Карпова «Оцінювання рефлексивності»; методика М. Щукоїно «Оцінювання рівнів розвиненості суб'єктності особистості».

Респондентам після формуального етапу експерименту було запропоновано виконати дослідницькі процедури, які були на констатувальному етапі. Зокрема, такі:

пройти анкетування та тестування на виявлення у них фахових мотивів і цінностей, з'ясування рівнів сформованості в них загальних знань за майбутнім військовим фахом, організаційних знань як менеджерів у сфері фізичної підготовки і спорту, педагогічних знань – педагогів-організаторів фізичної підготовки та спорту в військовій частині, знань основних положень управління процесом фізичного виховання військовослужбовців у ЗС України;

пройти тестування на визначення майбутніх офіцерів як організаторів фізичної підготовки та спорту в військових частинах;

заповнити та відповісти на запитання низки анкет, орієнтованих на виявлення професійно важливих організаційних якостей респондентів як майбутніх організаторів фізичної підготовки та спорту в військовій частині.

Перейдемо до аналізу та узагальнення динаміки формування організаційної компетентності у респондентів за всіма її компонентами до та після формувального етапу педагогічного експерименту (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка сформованості компонентів
організаційної компетентності у респондентів
в процесі педагогічного експерименту**

Компоненти	Рівні	Види експерименту				Різниця
		констату- вальний		форму- вальний		
		осіб	%	осіб	%	
ціннісно- мотиваційний	низький	16	61,54	6	23,08	-10 (-38,46%)
	середній	8	30,77	9	34,61	+1 (+3,84%)
	високий	2	7,69	11	42,31	+9 (+34,61%)
знаннієвий	низький	19	73,08	8	30,78	-11 (-42,30%)
	середній	6	23,07	6	23,07	0
	високий	1	3,85	12	46,15	+11 (+42,30%)
управлінський	низький	21	80,75	6	23,08	-15 (-57,69%)
	середній	4	15,38	7	26,92	+3 (+11,54%)
	високий	1	3,85	13	50	+12 (+46,15%)
менеджерський	низький	25	96,15	11	42,31	-14 (-53,84%)
	середній	1	3,85	8	30,77	+7 (+26,92%)
	високий	0	0	7	26,92	+7 (+26,92%)
контрольно- корегувальний	низький	9	34,62	6	23,09	-3 (-11,53%)
	середній	8	30,76	9	34,61	+1 (+3,85%)
	високий	9	34,62	11	42,30	+2 (+7,69%)
рефлексивно- оцінний	низький	6	23,08	1	3,85	-5 (-19,23%)
	середній	10	38,46	10	38,46	0
	високий	10	38,46	15	57,69	+5 (+19,23%)
У цілому	низький	16	61,54	6	23,09	-10 (-38,46%)
	середній	6	23,09	8	30,76	+2 (+7,69%)
	високий	4	15,37	12	46,15	+8 (+30,76%)
Кількість респондентів = 26						

Загальні висновки щодо динаміки основних рівнів сформованості організаційної компетентності респондентів такі:

по-перше, відбулося суттєве зменшення респондентів з низьким рівнем – зі 61,54% до 23,09%, що є суттєвим результатом усього педагогічного експерименту;

по-друге, водночас відбулося суттєве зростання кількості респондентів зі високим рівнем – зі 15,37% до 46,15%;

по-третє, певне позитивне зрушення маємо в середньому рівні – від 23,09% до 30,76%.

Отже, за результатами формувального етапу педагогічного експерименту (рис. 1) спостерігається позитивна динаміка сформованості організаційної компетентності у всіх респондентів, оскільки їх відсоток, у яких її сформованість досягла середнього та особливо високого рівнів, суттєво збільшився.

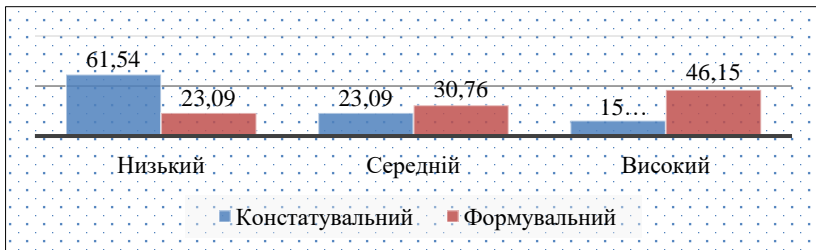

Рис. 1. Динаміка рівнів сформованості організаційної компетентності респондентів до та після формувального етапу педагогічного експерименту

Таким чином, на основі узагальнення вищевикладеного експериментального матеріалу можна виокремити позитивну динаміку результатів упроваджених педагогічних умов формування організаційної компетентності у респондентів. Зокрема це підтверджується позитивною динамікою рівнів її сформованості у більшості респондентів, які на констатувальному етапі мали суттєво нижчі результати.

Список використаних джерел:

1. Беліков, І. О. Критерії та показники діагностування сформованості організаційної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 94–102.
2. Ягупов, В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень : підручник. Київ : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. 444 с.

3. Vasylyahupov, Valentyna Svystun, Vladyslav Kyva. The Results of the Summative Stage of the Experiment on the Development of the Informational and Communication Competence of Teachers in the System of Military Education. *TEM Journal (Technology, Education, Management, Informatics)*. Vol. 9, Is. 1, P. 367–372, ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM91-50, February 2020. ISSN: 2217-8309 eISSN: 2217-8333 http://www.temjournal.com/content/91/TEMJournalFebruary2020_367_372.html

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-261-9/13>

Боляк Т. М.,

аспірант кафедри економіки та економічної освіти

Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова

Науковий керівник: Падалка О. С.,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри економіки освіти

Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Питання формування професійних компетентностей учителя початкової школи у професійній діяльності умовах сучасного освітнього середовища є досить актуальними у психолого-педагогічних дослідженнях.

«Методологію» розуміють як загальну систему теоретичних знань, що є провідними принципами для наукового пізнання, шляхів і засобів реалізації наукового дослідження [6, с. 11–18].

С. Гончаренко вважає, що варто розрізняти кілька рівнів методології:

Перший рівень – філософські знання, що охоплюють філософські основи дослідження, його світоглядну функцію й загальнонаукові положення;

Другий рівень – загальнонаукова методологія (системний, синергетичний, діяльнісний, особистісно орієнтований підходи, характеристика різних типів наукових досліджень, їхні етапи й елементи: гіпотеза, об'єкт і предмет дослідження, мета, завдання тощо);

Третій рівень – конкретно-наукова методологія, тобто сукупність методів, принципів дослідження й процедур, які застосовуються в тій чи іншій спеціальній дисципліні, наприклад, у педагогіці [8, с. 6-9].

Словник з методології А. Новікова та Д. Новікова визначає поняття «підхід» з двох позицій: як певний вихідний принцип, початкову пози-